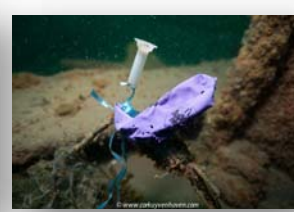

Programma 2017 – 2020

Duurzame Noordzeeriffen

Drie duikexpedities voor een schone en gezonde Noordzee

Foto's: Cor Kuyvenhoven, Udo van Dongen en Joost van Uffelen

Projectplan
Januari 2017

Contactpersoon:
Stichting Duik de Noordzee Schoon
Drs. K.M.C. Bartelink
Duyvenvoordestraat 35
2681 HH Monster
Tel 06-52546012
info@duikdenoordzeeschoon.nl
www.duikdenoordzeeschoon.nl

1. Samenvatting programma

Looptijd:	3 jaar (1 januari 2017 tot 1 januari 2020)
Missie	De Noordzeeriffen blijvend in de harten van de mensen sluiten.
Hoofddoelstelling:	Een schone en gezonde Noordzee.
Deelprojecten:	Expeditie Noordelijke Noordzee 2017 Internationale Noordzee expeditie 2018 Internationale Noordzee expeditie 2019 In totaal 50 verschillende duiklocaties in Nederland, België, Duitsland, Engeland en Denemarken waarvan 25% niet eerder bedoken.
Bereik:	32 deelnemers per expeditie Alle organisaties die actief bezig zijn met de Noordzee Leerlingen van middelbare scholen (middels lespakket) 5 miljoen Nederlanders via journaal, internet, bladen, Facebook en LIFE IP (Delta)natuur
Activiteiten aan boord:	<u>Per expeditie:</u> Schoonmaken 20 locaties van netten, lijnen, lood en ander afval Monitoren onderwaterleven tijdens de duiken Uitpluizen van netten Opbergen van netten per duiklocatie t.b.v. malacologisch onderzoek Uitvoeren 10 lezingen door deelnemers Duikflessen vullen, dek voorbereiden en opruimen Bemonstering beestjes voor verder onderzoek Bemonstering water en zandmonsters t.b.v. microplastic onderzoek Maken foto's ten behoeve van alle communicatiedoeleinden Maken filmbeelden ten behoeve van LIFE IP (Delta)natuur (EMS Films) Schetsen status wrakken in kader van monitoren cultureel erfgoed Invullen (per buddypaar) monitoringsformulieren beestjes en afval Schrijven van blogs en persberichten Communicatie met de persvoorlichters aan wal Briefen en debriefen van de duik
Activiteiten aan wal:	Organiseren en evalueren expedities Route en duikplannen Expeditieplan ontwikkelen Materiaal en materieel in orde brengen Voorbesprekingen deelnemers omtrent doelstellingen Selecteren en voorlichten deelnemers Lancering lespakket middelbare school Fondsenwerving (incl. netwerken en lezingen) Na afloop afval duurzaam afvoeren
Extra wensen:	Opsporen van de O13 (de enige nog vermiste Nederlandse onderzeeër), een loodverbod op zee en schoner vissen.

2. Missie en doelstelling

Stichting Duik de Noordzee Schoon wil de Noordzee blijvend in de harten van de mensen sluiten. Ze zet zich in voor schone en duurzame Noordzeeriffen. Riffen zijn zeldzaam, maar wel zeer belangrijk voor biodiversiteit en voor visbestanden zoals zeebaars en kabeljauw. Ze kunnen bestaan uit schelpen of stenen maar meestal zijn het scheepswrakken die ook nog van

cultuurhistorisch belang zijn. Omdat de natuurlijke riffen inmiddels zo goed als verdwenen zijn, wordt de riffunctie overgenomen door wrakken. De wrakken worden nu op hun beurt bedreigd door wrakslopers die de metalen bergen om te verkopen als oud ijzer en door vissers die hun netten, lijnen en vislood verliezen. Hierdoor raken telkens opnieuw levende dieren verstrikt en zij sterven een langzame dood. Wij gaan dit stoppen door de wrakken schoon te maken en het belang van riffen in de Noordzee blijvend onder de aandacht te brengen. Doordat we met vrijwilligers de handen uit de mouwen steken, vallen we op bij het grote publiek. Wij fungeren als platform voor partijen die streven naar duurzaam beleid en bescherming van de Noordzee.

3. Achtergrond

Onze Noordzee is voor velen onbekend en daardoor onbemind. Door zijn rijke vispopulaties en strategische ligging is de Noordzee één van de meest intensief bevaren zeeën ter wereld. Dat er prachtige riffen liggen in de vorm van scheepswrakken, stenen en grindbanken, weten - dankzij onze expedities - steeds meer mensen. Natuurorganisaties en wetenschappers roepen al tientallen jaren dat de Noordzee beter beschermd moet worden tegen negatieve invloeden zoals overbevissing en vervuiling. Anno 2017 is nog maar 0,3 % van de Noordzee beschermd. Om te beschermen, moet je weten waar de waardevolle natuur te vinden is. Hoe de Noordzee er uit zal zien wanneer er geen verstoring is, blijft giswerk. Wat we wel weten, is dat er honderd jaar geleden enorme riffen van natuurlijke oorsprong in de Noordzee aanwezig waren. Daarvan is nu nog slechts een fractie over. En we weten dat 60% van de oorspronkelijke biodiversiteit is verdwenen. Wanneer je goed zoekt, kan via de nog bestaande riffen een blik in het verleden worden geworpen. Hiervoor is het nodig om onder water te kijken en de stand van zaken te registreren. Niet alleen in getallen, maar zeker ook met mooie beelden. Alleen dan worden de gebruikers van de Noordzee en het brede publiek zich bewust van de schoonheid van de zee. Om beelden van de natuur in de Noordzee bij de Nederlander op het netvlies te krijgen, is Stichting Duik de Noordzee Schoon opgericht. Deze groep Noordzeeduikers zet zich in om jaarlijks één of twee expeditie te organiseren op de Noordzee om de waarheid letterlijk boven water te brengen. Stichting Duik de Noordzee Schoon heeft inmiddels 10 succesvolle expedities in de Noordzee georganiseerd. Voor u ligt het projectplan van expeditie nummer 11, die we in juni 2017 met het expeditieschip de Cdt. Fourcault uitvoeren.

4. Staat van dienst stichting

Prof. Dr. Han Lindeboom, Wageningen Universiteit, Texel, september 2016:

"Het particuliere initiatief en de vrijwilligers die de Noordzee schoon en zichtbaar maken, leveren een onschatbare bijdrage aan een duurzame toekomst van de Noordzee."

Deze twee foto's laten het verschil zien tussen een beroerde en onberoerde Noordzee bodem. De foto's zijn gemaakt in het gebied Borkumse Stenen waar minder bodemberoerende visserij plaatsvindt.

Floris van Hest (directeur Stichting De Noordzee):

Maar waarom zijn deze duikers helden? Heel simpel. Zij laten ons - de gewone stervelingen - zien hoe schitterend de Noordzee kan zijn. Zij brengen bijzondere gebieden in kaart, maken fantastische foto's en films. En, last but not least, zij maken de Noordzee schoon door verloren visnetten, -lijnen en -lood te verwijderen. De Noordzee is niet altijd een even makkelijke dame. Flinke stroming, pittige golven, slecht zicht in bepaalde waterlagen: het kan allemaal gebeuren binnen één duik. Dan moet je bijzonder goed weten wat je doet én lef hebben.

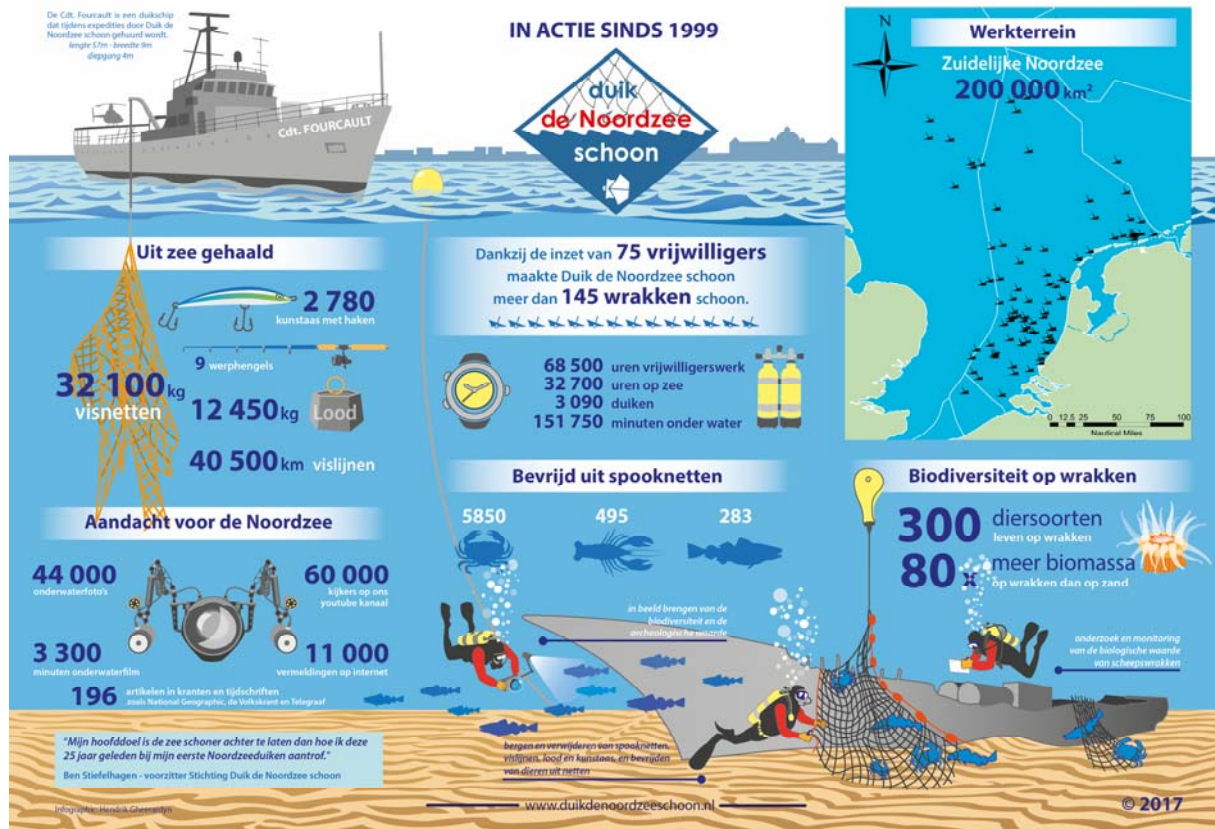
Drs. Wim van Urk (projectmanager mariene strategie Noordzee, Min. van I&M):

"Het was jarenlang maar behelpen. Belangenorganisaties en bedrijven van allerlei pluimage konden hun feiten en cijfers altijd laten vergezellen van het meest prachtige beeldmateriaal om hun punten nog eens kracht bij te zetten. [...]. Daar hebben de Noordzee-expedities verandering in gebracht. De onderwaterwereld heeft een gezicht en een verhaal gekregen. In beeld en geluid en met volle overtuiging worden scheepswrakken gepresenteerd als tijdscapsules van een rijk verleden. Deze wrakken geven weer hoe het onderwaterleven in de Noordzee er ooit uitzag en er weer uit kan zien. Als hij maar wordt beschermd. En dat is een belangrijke boodschap op een steeds drukker wordende zee waarop steeds meer partijen om de schaarse ruimte strijden! De expedities maken die boodschap tastbaarder dan ooit.

Hoogtepunten van Stichting Duik de Noordzee Schoon

1998	Eerste publicatie over spooknetten van Ben Stiefelhagen, de oprichter van Stichting Duik de Noordzee Schoon.
2010	Project 'Duik de Noordzee Schoon' is winnaar van AD Paul Fentener van Vlissingen natuurschap; prijs;
2011 – 2013	Uitvoer van het project van de Nationale Postcodeloterij (in samenwerking met de E.U.C.C.) '100 wrakken schoon' in vier meerdaagse expedities en tientallen losse duikdagen. Onze vrijwilligers zetten zich gezamenlijk maar liefst 30.000 uur in om de Noordzee schoon te duiken. In totaal verwijderden ze in deze periode naar schatting 10.000 kg netten en lijnen en duizenden kilo's visloot. Landelijk nieuws werd met iedere expeditie gehaald omdat we nieuwe diersoorten ontdekten en maar liefst 100 verschillende wrakken in de Noordzee schoonmaakten.
2014 – 2016	Uitvoer van het project 'In actie voor Noordzeeriffen' in zes meerdaagse expedities in samenwerking met WNF, Stichting Adessium, ING Goede Doelen Fonds voor medewerkers en Stichting Zabawas naar Friese Front, Centrale Oestergronden, Klaverbank, Bruine Bank, Doggersbank, Borkumse Stenen en Noordzeekustzone. We halen met onze resultaten alle landelijke media (o.a. NPO journaal, NPO Jeugdjournaal, Vroege Vogels TV, Hart van Nederland, de Telegraaf, NRC Handelsblad, Volkskrant, National Geographic Magazine en Volkskrant). Er wordt aandacht geschonken aan zowel het bergen van netten als het ontdekken van nieuwe soorten. Ook halen we het nieuws door aan tonen dat Borkumse Stenen nog veel rijker aan plant- en diersoorten is dan werd aangenomen. Dankzij onze expeditie staat dit gebied weer op de politieke agenda. Opnieuw wordt beoordeeld of het gebied in aanmerking komt voor bescherming. De stichting heeft wrakkenbescherming een <i>boost</i> gegeven met het project 'The Live Bait Squadron' (tentoonstelling, herdenkingsduik en documentaire over de grootste scheepsramp van de Noordzee). Dit droeg er toe bij dat de overheid de erfgoedwetgeving op zee aanscherpte. De nieuwe wet trad in 2016 in werking.
2016	Voor het eerst zet de stichting alle wetenschappelijke resultaten op een rij die dankzij de expedities tot stand zijn gekomen sinds 2010. Er zijn 8 wetenschappelijke artikelen verschenen over nieuwe en zeldzame soorten voor Nederland. In 2016 zijn daar nog 4 artikelen bijgekomen. In november 2016 geeft de stichting een eigen boek uit: 'In de diepte'. In 7 weken tijd is de eerste oplage van 3000 boeken uitverkocht.
2017	Expeditie Doggersbank leverde een recordhoeveelheid netten op van 6000 kg. Daarnaast werden er 3 nieuwe soorten naaktslakken voor Nederland ontdekt. Een droevig aspect van de expeditie was de vondst van een verdronken zeehond verstrikt in een net.
2018	De eerste internationale expeditie voerde ons naar Engeland. Naast wrakken hebben we daar ook de Farne eilanden bezocht waar natuurlijk hard substraat voorkomt in de vorm van rotsen. Voor en tijdens de expeditie werd samen gewerkt met Marine Conservation Society uit het Verenigd Koninkrijk

Verder tussen 2011 en 2018: De expedities droegen bij aan werkgelegenheid: promotieplaatsen, onderzoeksplaatsen en stagiaireplaatsen. Ze waren inspirerend voor jonge studenten. Er was een kruisbestuiving aan boord waardoor informatie over de Noordzee intensief werd uitgewisseld en kennis werd ontwikkeld. Expedities van de stichting zijn een begrip geworden in het netwerk van stakeholders. Ze zijn binnen dit netwerk een '*must have done*'. Binnen een piratencultuur op zee zijn wij een betrouwbare partner geworden voor overheid waardoor we waardevolle posities krijgen, uitgenodigd worden voor lezingen en persoptredens. De expedities leidden tot een boek 'in de diepte' waarvan 3000 exemplaren zijn verkocht. De tweede druk is in gang gezet. Dankzij de expedities zitten beleidsmakers en NGO's steviger in het zadel omdat ze uit eigen ervaring kunnen praten.

Nieuwe en zeldzame soorten gevonden tijdens de expedities:

- Stiefelslak (2011) – *Simnia patula*
- Breedkop-Harlekinlak (2011) – *Polycera faeroensis*
- Kommavlekkroonslak (2011) – *Doto koenneckeri*
- Rugstreep oprolkreeft (2011) - *Galathea intermedia*
- Bonte Galathea (2011)- *Galathea strigosa*
- Harige heremietkreeft (2011) – *Pagurus cuanensis*
- Belletje (2011) – *Neoturris pileata*
- Juweelanemoon (2012)– *Corynactis viridis*
- Dubbele waaierkokerworm (2012) - *Bispira volutacornis*
- Ijszeester (2013) - *Marthasterias glacialis*
- Eierdopkoraal (2014) - *Caryophyllia smithii*
- Kristalwitte eierroofslak (2015) - *Favorinus blianus*
- Zwarte sterretje (2015) - *Ophiocomina nigra*
- Witpunt zee-egel (2015) - *Strongylocentrotus droebachiensis*
- Zeespriet-kroonslak (2016) – *Doto pinnatifida*

5. Vrijwilligers

Het expeditie team bestaat per expeditie uit gemiddeld 32 deelnemers, waaronder maximaal 28 duikers. Alle deelnemers stappen als vrijwilliger op en betalen mee, maar zijn wel geacht van meerwaarde te zijn voor de expedities. Ze dienen uitstekende duikers te zijn en veiligheidstrainingen te hebben gedaan.

De marien biologen die met ons mee duiken zijn werkzaam bij:

- IMARES Wageningen
- Bureau Waardenburg
- Rijksuniversiteit Groningen
- Wageningen University
- Stichting ANEMOON
- GiMaRiS
- BiOrganized
- Ministerie van EZ

Er gaan ook niet-duikers, beleidsmakers, wetenschappers en medewerkers van NGO's mee met de expeditie. In het verleden zijn dat onder andere geweest: Wim van Urk & Vincent van der Meij (Ministerie), Eelco Leemans & Floris van Hest (directeuren Stichting De Noordzee), prof. dr. Han Lindeboom.

Drs. Vincent van der Meij deelnemer aan Expeditie Borkumse Stenen 2015 en ex-senior beleidsmedewerker Natura2000, Ministerie van Economische Zaken:

“Werkbezoeken zijn onmisbaar voor het snappen waar je mee bezig bent, als je met de Noordzee werkt. Voor mensen aan wal zeker. Ik denk dat deze expedities uniek zijn in het kennismaken met je werkterrein, want je maakt op een onvergelykbare manier kennis met de onderwaterwereld van de Noordzee: je gaat op expeditie, je leeft op zee met gepassioneerde mensen die je meenemen op ontdekkingsstocht naar die onbekende onderwaterwereld, en op de mooiste plekken. Natuurgebieden, historische wrakken, en altijd worden nieuwe ontdekkingen gedaan. Want eigenlijk ziet iedereen maar de helft van de zee, ook mensen in de zeevaart, offshore en zelfs vissers. Op deze expedities leer je die andere helft pas echt kennen en waarderen: belangrijke ingrediënten om er rekening mee te houden, misschien kom je terug als een ambassadeur.”